

ANALELE PUTNEI

IX

2013

1

SUMAR

CUVÂNT ÎNAINTE.....	5
COLOCVIILE PUTNEI, XII	
ȘTEFAN S. GOROVEI, Trei cercetători ai istoriei lui Ștefan cel Mare	7
OVIDIU CRISTEA, MARIAN COMAN, <i>O scrisoare pierdută</i> . Ștefan cel Mare și boierii de margine ai Țării Românești.....	23
LIVIU PILAT, Misiunea lui Jan Ossolinski și problema Țării de Jos la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare	53
TUDOR-RADU TIRON, LUCIAN-VALERIU LEFTER, Boierii lui Ștefan cel Mare. Conexiuni genealogice și moșteniri heraldice	59
MARIUS DIACONESCU, Contribuții la datarea donației Ciceului și Cetății de Baltă lui Ștefan cel Mare	91
ȘTEFAN ANDREESCU, Ștefan „cel Bătrân” în cronica lui Giacomo di Pietro Luccari	113
OVIDIU CRISTEA, Pregătirea comemorării lui Ștefan cel Mare în 1954 potrivit unor documente ale Partidului Muncitoresc Român	119
JONATHAN EAGLES, Ștefan cel Mare and Nationalism: The Prince as an Ethnosymbol.....	137
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, Ștefan cel Mare și Mănăstirea Bistrița	151
MIHAI-BOGDAN ATANASIU, Un monah putnean din Țara de Jos: Dionisie Hudici	183
IOAN-AUGUSTIN GURIȚĂ, Mitropolitul Gavriil Callimachi și Mănăstirea Putna.....	195
MONAH ALEXIE COJOCARU, Egumenii Mănăstirii Putna. Contribuții.....	227

LIVIU PAPUC, Arhimandritul Teofil Patraș – portret „en miettes”	243
MONAH IUSTIN TABAN, Optsprezece ani de viață a Putnei în documente de arhivă (1900–1918).....	255
MONAH IEREMIA BERBEC, Arhiepiscopul Victorin Ursache al Americii (1912–2001).....	269
ARHIMANDRIT MELCHISEDEC VELNIC, Efectele Decretului 410/1959 privitor la viața monahală asupra mănăstirilor din regiunea Suceava	341
MARGARITA KUYUMDZHIEVA, Some Notes on Moses as a Biblical Model of Leadership and Moses’ Vita in the Frescoes of the Sucevița Monastery	367
ADRIAN ANDREI RUSU, O cahlă de la Baia și complicatele ei mesaje decorative.....	387
NAGY PIENARU, Cronica otomană „Tarih-i Sultan Bayezid” (T.K.S.M., Fond Revan 1272)	413
ȘTEFAN S. GOROVEI, Legende, mituri și povești în istoria Mănăstirii Putna.....	429

*

LISTA AUTORILOR	449
ABREVIERI	453

ANALELE PUTNEI

IX

2013

1

CONTENTS

FOREWORD	5
THE PUTNA COLLOQUIA, XII	
ȘTEFAN S. GOROVEI, Trois investigateurs de l'histoire d'Étienne le Grand	7
OVIDIU CRISTEA, MARIAN COMAN, <i>A Lost Letter</i> . Stephen the Great and the Wallachian Border Boyars	23
LIVIU PILAT, The Mission of Jan Ossolinski and Lower Moldavia at the End of the Reign of Stephen the Great	53
TUDOR-RADU TIRON, LUCIAN-VALERIU LEFTER, The Boyars of Stephen the Great. Genealogical Connections and Heraldic Inheritance	59
MARIUS DIACONESCU, Contributions to the Dating of the Donation of Ciceu and Cetatea de Baltă to Stephen the Great	91
ȘTEFAN ANDREESCU, Stephen "the Old" in the Chronicle of Giacomo di Pietro Luccari	113
OVIDIU CRISTEA, Stephen the Great's Commemoration in 1954 in Some Documents of the Romanian Labourers Party	119
JONATHAN EAGLES, Ștefan cel Mare and Nationalism: The Prince as an Ethnosymbol	137
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, Étienne le Grand et le monastère de Bistrița	151
MIHAI-BOGDAN ATANASIU, A Putna Monk from Lower Moldavia: Dionisie Hudici	183
IOAN-AUGUSTIN GURIȚĂ, Metropolitan Gavriil Callimachi and the Putna Monastery	195
MONK ALEXIE COJOCARU, The Hegumens of the Putna Monastery. Several Contributions	227

LIVIU PAPUC, Archimandrite Teofil Patraş – Portrait „en miettes”	243
MONK IUSTIN TABAN, Eighteen Years of Life in Putna’s Archive Documents (1900–1918).....	255
MONK IEREMIA BERBEC, Archbishop Victorin Ursache of America (1912–2001).....	269
ARCHIMANDRITE MELCHISEDEC VELNIC, The Consequences of the 410/1959 Decree Regarding Monastic Life on the Monasteries from the Suceava Region.....	341
MARGARITA KUYUMDZHIEVA, Some Notes on Moses as a Biblical Model of Leadership and Moses’ Vita in the Frescoes of the Suceviţa Monastery	367
ADRIAN ANDREI RUSU, A Stove Tile from Baia and its Complicated Decorative Messages	387
NAGY PIENARU, The Ottoman Chronicle “Tarih-i Sultan Bayezid”	413
ŞTEFAN S. GOROVEI, Légendes, mythes et fables dans l’histoire du Monastère de Poutna.....	429
*	
LIST OF AUTHORS	449
ABBREVIATIONS	453

CUVÂNT ÎNAINTE

În anul 2012, Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” a organizat, la Mănăstirea Putna, cea de-a XII-a ediție a Colocviilor Putnei. Lucrările s-au deschis miercuri, 11 iulie, cu un *Te Deum*, oficiat, după obicei, de Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților. Programul a cuprins 33 de comunicări, aparținând unor cercetători din România, Bulgaria, Republica Moldova, Franța, Marea Britanie și Polonia. Cu doar două excepții (autorii lipsind fără să fi trimis textele), toate comunicările au fost prezentate în plen: Elka Bakalova, *The Holy Relics and Miraculous Icons – Functions in the Creating of Sacred Space*¹; Klimentina Ivanova, Ivan Biliarsky, *La traduction slave du Récit du siège de Constantinople, lu en samedi de l’Acatiste de la Vierge*²; Ștefan S. Gorovei, *Trei cercetători ai istoriei lui Ștefan cel Mare: Emil Turdeanu, Nicoară Beldiceanu, Petre Ș. Năsturel*³; Ovidiu Cristea, Marian Coman, **O scrisoare pierdută. Ștefan cel Mare și boierii de margine ai Țării Românești**; Sergiu Bacalov, *Ștefan cel Mare, legenda Vrancei și problema frontierei moldo-muntene*⁴; Liviu Pilat, *Misiunea lui Jan Ossolinski și problema Țării de Jos la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare*; Sergiu Iosipescu, *Moldova lui Ștefan cel Mare și Sfânt – câteva contribuții*⁵; Silviu-Andrieș Tabac, *Drapelele moldovenești din epoca lui Ștefan cel Mare. Bilanțuri sursologice și istoriografice*⁶; Lucian-Valeriu Lefter, Tudor-Radu Tiron, *Boierii lui Ștefan cel Mare – începuturi și descendențe. Conexiuni genealogice și moșteniri heraldice*⁷; Marius Diaconescu, *Caracterul stăpânirii feudelor ardelene de către Ștefan cel Mare*⁸; Ștefan Andreescu, *Ștefan „cel Bătrân” în cronica lui Giacomo di Pietro Luccari*; Ovidiu Cristea, *Pregătirea comemorării lui Ștefan cel Mare în 1954 potrivit unor documente ale Partidului Muncitoresc Român*; Jonathan Eagles, *Ștefan cel Mare and Nationalism: The Prince as an Ethnosymbol*; Iлона Czamańska, *Cultul domnilor sfinți în Europa Centrală și de Sud-Est în trecut și în epoca contemporană*⁹; Radu G. Păun, *Despre dimensiunea socială a daniilor moldovenești pentru Mănăstirea Hilandar de la Muntele Athos*¹⁰; Marius Diaconescu, *Din urmările încuscrii lui Ștefan cel Mare*

---

¹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

² Din cauza unor probleme de ordin tehnic, studiul a fost reportat unui număr viitor.

³ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

⁴ Autorul nu a fost prezent la Putna, pentru a-și citi comunicarea înscrisă în program.

⁵ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

⁶ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

⁷ Se publică aici, cu ordinea autorilor inversată și cu un titlu ușor modificat.

⁸ Se publică aici, cu un titlu modificat.

⁹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

¹⁰ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

cu Bartolomeu Dragfi¹¹; Maria Magdalena Székely, Ștefan cel Mare și Mănăstirea Bistrița; Ieromonah Dosoftei Dijmărescu, „Domnul l-a iubit pe acesta”. Note privind fiul conducătorului în tradiția ortodoxă¹²; Mihai-Bogdan Atanasiu, Un monah putnean din Țara de Jos: Dionisie Hudici; Mihai Mîrza, Tipografia Mitropoliei Moldovei la mijlocul secolului al XVIII-lea. Noi contribuții¹³; Ioan-Augustin Guriță, Mitropolitul Gavriil Callimachi și Mănăstirea Putna; Monah Alexie Cojocar, Egumenii Mănăstirii Putna. Certitudini și incertitudini¹⁴; Monah Timotei Tiron, Un egumen al Putnei: Ghenadie Platenchi¹⁵; Liviu Papuc, Arhimandritul Teofil Patraș – portret „en miettes”; Monah Iustin Taban, Optsprezece ani de viață a Putnei în documente de arhivă (1900–1918); Monah Ieremia Berbec, Arhiepiscopul Victorin Ursache al Americii (1912–2001); Arhimandrit Melchisedec Velnic, Impactul Decretului 410/1959 asupra Mănăstirii Putna și a vieții monahale din Bucovina¹⁶; Margarita Kuyumdzhieva, Old Testament Figures of Power in Post-Byzantine Art: The Case of Moses¹⁷; Adrian Andrei Rusu, Pe urmele Nodului lui Solomon în arta medievală de la granița secolelor XV–XVI. Ipostaze identificate¹⁸; Elena Firea, Ciclul martiriologic al Sfântului Ioan cel Nou în frescele bisericii episcopale din Roman¹⁹; Nagy Pienaru, O cronică otomană cu miniaturi²⁰; Paraschiva-Victoria Batariuc, Pietrele sculptate de la Putna – din istoriografia problemei²¹; Ștefan S. Gorovei, Legende, mituri și povești în istoria Mănăstirii Putna. Acest număr al „Analelor Putnei” publică studiile care au parvenit redacției, urmând ordinea în care au fost incluse în programul Colocviilor.

În cadrul Colocviilor din acest an, a avut loc și omagierea istoricului Ștefan Andreescu, la împlinirea vârstei de 65 de ani. Cu acest prilej, a fost lansat și volumul care i-a fost consacrat²², ai cărui îngrijitori, ca și mulți dintre autori, de altfel, se numără printre colaboratorii de ieri și de azi ai Centrului „Ștefan cel Mare”.

Deja tradiționala excursie de studii, care s-a desfășurat în după-amiaza zilei de sâmbătă, 14 iulie, a vizat biserica Sfânta Treime din Siret, biserica Sfântul Nicolae din Bălinești, ctitorie a logofătului Ioan Tăutul, și biserica episcopală Sfântul Nicolae de la Rădăuți.

REDAȚIA

---

¹¹ S-a publicat sub titlul *Peștorii nepoatei lui Ștefan cel Mare în 1517. Despre căsătoria lui Alexandru cu fiica lui Bartolomeu Drăgfi*, în **AIIX**, XLIX, 2012, p. 55–70.

¹² Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

¹³ Autorul nu a fost prezent la Putna, pentru a-și citi comunicarea înscrisă în program.

¹⁴ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

¹⁵ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

¹⁶ Se publică aici, cu un titlu modificat.

¹⁷ Se publică aici, cu un titlu modificat.

¹⁸ Se publică aici, cu un titlu modificat.

¹⁹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

²⁰ Se publică aici, cu un titlu modificat.

²¹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

²² *Aut viam inveniam, aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu*, ed. Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, 2012.